

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in tretji četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Tarafnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Ne frankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani Ilirska ulica 22, prvo nadstropje.

..... Glasilo sloven skih rudarjev. ....

Vsem cenjenim čitateljem
„Rudarja“ želi
**srečno in veselo
novo leto**
Uredništvo in upravnništvo.

Boj za balkanski trg.

Lanskih in letošnjih vojsk na Balkanu se Avstrija sicer ni udeležila, vendar smo izgubili v tem času težko in veliko vojsko: vojsko za balkanski trg. Že po svoji naravi legi je naša monarhija kakor vstvarjena, da gospoduje na balkanskih tržiščih. — Zvezani z Balkanom s tisoči in tisoči vezi smo kot najbližji sosed v stanu premagati vsakega konkurenta in si zagurati neomahljivo pozicijo. Naša nesrečna, nemško-mažarska imperialistična politika pa je povzročila, da smo si balkanske narode vedno bolj odtujili in si tako zapirali vrata na jug. Kar smo pa še imeli simpatij, te smo zaigrali v zadnjem letu in sedaj ni na Balkanu bolj osvražene države, kot je Avstrija. In kar je najhujše: neprijateljstvo ni zgolj platoničnega značaja. Radi tega neprijateljstva smo zadali naši trgovini in industriji težke, skoro smrtonosne udarce, kajti spravili smo jo ob balkanski trg, v prvi vrsti ob srbski. Napeto razmerje med monarhijo in Srbijo je znala izkoristiti sebi v prilog zlasti Nemčija. V mnogih trgovskih in industrijskih panogah, kjer je Avstrija preje zavzemala takorekoč dominujoč vpliv, je stopila sedaj na njeno mesto Nemčija. Toda Nemčija se ni zadovoljila samo s tem.

Znano je, da je Francija glavni dobavitelj srbske armade. Francosko orožje je bilo, kateremu se je poleg lastne pripravljenosti imela Srbija zahvaliti za svoje vspehe v vojni proti Turčiji. Ravno tako je znano, da je bilo vprašanje dobave orožja za srbsko armado neposreden povod za spor med monarhijo in Srbijo. Saj nam je vsem še v živem spominu, da je grof Goluchowski zahteval od Srbije, da mora kupiti Škodove topove, ali pa se zapre meja monarhije za njeno živino. Srbija pa se je vzlic temu odločila za francoske topove Schneider-Creuzot. Posledica tega je bila carinska vojna in vse drugo, kar je potem še prišlo.

Toda Nemčija si misli: Če mi se je posrečilo, izriniti Avstrijo, zakaj ne bi se mi posrečilo izriniti tudi Francijo. In zato dela s polno paro na to, da bi dobila nemška industrija — v prvi vrsti seveda Krupp — bodoče dobave za srbsko armado. V ta namen so nemške orožarne že stavile Srbiji zelo ugodne ponudbe. Za nekatere dobave so jim dovolile še celo 12letni plačilni rok, kar ni drugega, kakor indirektno posojilo. Kakor hitro je francosko časopisje dooznalo o tem, je že tudi zahtevalo od vlade, da mora varovati interese francoske industrije ter dovoliti srbska posojila na francoskem denarnem trgu, le, ako bodo popolnoma čuvani interesi te industrije.

Sedaj je zopet na dnevnem redu važna industrijsko-komercialna zadeva. Srbske državne železnice so razpisale dobavo železniških tračnic, za kar so vložile tudi avstrijske in ogrske železarne svojo ponudbo. Avstrijske in ogrske železarne so se namreč zedinile ter napravile skupno ponudbo. Kakor poročajo, je Avstro-ogrška ponudba najcenejša. Ravnatelj Alpino-montane družbe, Oskar Rothballer, je v ta namen odpotoval v Belgrad, kjer se bo osebnopogajal z merodajnimi krogi. V interesu dobrega razmerja med monarhijo in Srbijo bi bilo vsekakor želeli, da potovanje ravnatelja Alpine ne bi ostalo brezuspešno, ker je jasno, da je gospodarsko zblizanje prvi predpogoj za politično zblizanje med obema državama.

Upanja za to je pa malo. Že zopet smo v novem, ostrem sporu s sosedno Srbijo. Tokrat

je nastal spor radi orijentskih železnic. Kakor že znano, je kupil neki avstrijski bančni konzorcij večino delnic orijentskih železnic. S tem si je hotela Avstrija zagurati pot proti Solunu in Carigradu. Ko je izbruhnila balkanska vojna, so prevzele balkanske države upravo orijentskih železnic v svoje roke. Med tem pa, ko so sedaj druge države železnice že prepustile prejšnji upravi nazaj, ter so tudi plačale primerno odškodnino za uporabo med vojno, tega Srbija noče storiti. Srbija izjavlja, da so bile železnice prej turška posest in da so zato sedaj srbska, ker je Srbija stopila v vse turške pravice, ter hoče plačati samo odškodnino. Akcionarji pa tega dokazovanja nočejo akceptirati in ker je tudi naš transitni promet s Solunom otežkočen, je zapletena v konflikt že tudi naša vlada. Na obeh straneh se že stiskajo pesti in že se nam obljublja nova kriza. Nesrečno leto 13 ne obeta nič lepšega konca, kot je imelo začetek.

Strašne nesreče v rudništvu.

V zadnjem času sta se v avstrijskem rudništvu dogodili dve veliki nesreči, kojih žrtev je postala cela vrsta rudarjev. Ena izmed velikih nesreč se je pripetila v ponedeljek dne 8. decembra v malem premogovniku v Britof-Vremu poleg Divače. Ta dan je vdrla v premogovnik voda in je zalila 12 rudarjev, ki so se nahajali na delu.

Premogovnik v Britof-Vremu pohaja še iz časa Francozov. Imenujejo ga »Adrija«. Sedanja lastnica premogovnika je družba »Eibiswalder Glanzkohlenwerke« v Gradcu, v njemu pa ga ima neki profesor Avgust Prister v Trstu. Premogovnik »Adria«, ki je zelo neznan, je bil še pred par leti povsem zanemarljen. Ko je prevzela nova družba rudnik, je pustila vse stare rove, kakršni so bili in je pričela kopati v globočino. Vsled tega ima rudnik povsem drugačno podobo, kakor pa jo imajo običajno premogokopi. Jama je približno 75 metrov globoka; od te globočine je okoli 45 metrov še iz prejšnje dobe, 30 metrov so izkopali na novo. Od dna jame vodi upadajoči rov v daljšo globočino 8 metrov. V tem rovu je voda zalila 6 rudarjev, ostali, ki so bili še v jami, bi se najbrže bili lahko še rešili, če bi z rešilnimi poizkusi bili začeli takoj. Izhoda za silo ni bilo nobenega, dasi so delavci in tudi ravnatelj gospodu Pristerju priporočali, podaljšanje nekega drugega rova, katerega bi bilo treba potem kopanja podaljšati samo še za 25 metrov, da bi bil vodil na prosto, vendar pa gospod Prister tega iz varčnih ozirih ni dopustil. Ko se je nesreča že pripetila so kopali od zunaj, da bi prišli v ta rov in na pomoč ponesrečencem, seveda prepozno!

Ravnatelj premogokopa Avgust Schmidt in najemnik profesor Prister, ki sta bila ob času nezgode navzoča, nista pozvala takojšnje pomoči in skoraj z gotovostjo lahko trdimo, da od ponesrečenih rudarjev ni nobeden več živ.

Premogokop, kakršen je tukajšen, kjer delajo z najenostavnejšimi sredstvi, kjer primanjkuje najpotrebnejših sredstev za pomoč in ki je tako oddaljen od prometnih zvez, ne more voditi uspešne rešilne akcije. To bi bil moral profesor Prister vedeti takoj prvi trenotek, ko se je zgodila nesreča in njega zadene krivda, da ni bilo pravočasne pomoči in da je izostal vsak poizkus, kako bi se rešili rudarji, ki so v rovu.

Nesreča se je zgodila 8. decembra ob štiri popoldne in ob tem času sta bila ravnatelj Schmidt in profesor Prister neposredno pred rudnikom. Med tem ko je skušal ravnatelj Schmidt pomagati s sesalkami, bi bil profesor Prister gotovo imel toliko časa, da bi bil obvestil oblasti in zahteval pomoč. V vasi sicer pripovedujejo, da je Prister tudi prevzel to nalogo, da se je odpeljal z vozom ob Divače in od tu z vlakom v Trst.

Ali dognano je, da Prister ni izpolnil svoje dolžnosti in da niti obvestil ni orožnikov. Orožniška postaja v Senožecah je dobila prvo poročilo šele v torek ob devetih dopoldne in

je obvestila okrajno glavarstvo, ki je dobilo poročilo o strašni nesreči šele ob dvanajstih popoldne.

Niti tržaškega namestništva, niti lučnega kapitana, niti požarne brambe v Trstu ni nihče prosil za pomoč in vendar bi se bila dala voditi uspešna rešilna akcija s sesalkami tržaškega lučnega kapitana in požarne brambe.

V torek popoldne so prišli na kraj nesreče tajnik okrajnega glavarstva, orožniški stražmojster in nekaj orožnikov, ali rešilne akcije tudi še sedaj niso začeli. Tudi profesor Prister se je pripeljal z avtomobilom in z njim urednik tržaškega »Piccola«, ki naj bi v dolgovoznih poročilih pokazal javnosti, da so Prister in družba izpolnili svojo dolžnost.

Prvo kratko poročilo o nezgodi so prinesli tržaški večerni listi v torek, v sredo pa je prinesel »Piccolo« daljše poročilo, po Pristerjevih informacijah. Poleg drugih neresnic je v tem poročilu tudi ta laž, da deluje sedem sesalk, med tem ko so morali ustaviti še rudniške sesalke, ker so se bile napolnile z blatom, da niso mogle več delovati. Voda, ki je bila ob času, ko se je zgodila nesreča, štiri metre visoko v rovu, je tudi zato narasla na deset metrov.

Strokovna komisija v Trstu je odposlala v sredo tri sodruga z nalogo, da poizvedo natančne podatke o nezgodi na kraju nesreče. Na podlagi poizvedb je dognano, da bi se vdor vode ne moglo preprečiti, da pa so posledice vdora le vsled tega tako usodne, ker nima rudnik nobenega izhoda za silo, ki bi ga bili morali lastniki že davno napraviti, a ga vsled onega znanega podjetniškega sistema varčevanja niso napravili.

Končno je vendarle pomoč iz Trsta prišla. Rešilna dela so bila trudapolna in so trajala zelo dolgo. Šele po dolgem in trudopolnem delu so reševalci dne 17. decembra našli dva rudarja, ki sta bila še živa. To je bilo ta dan ob 5. uri in 10 minut zjutraj, tretji, ki so ga tudi ob tem času našli je bil mrtev. Popoldne istega dne so našli še vseh ostalih 9, ki pa so bili tudi že vsi mrtvi.

Usoda teh jamskih trpinov je naravnost grozna.

Za sramotno nizke mezde, v neprestani vlagi so ti delavci spravljali podzemeljske zaklade na dan. Premog, ki so ga kopali delavci z nevarnostjo lastnega življenja, je zelo lep, a na delavce, na njihovo varnost, so pozabili dr. in Prister. Vaščani, še preplašeni vsled tega, kar ne morejo pojmiti, da ni nihče poskrbel za rešitev onih 12 delavcev, ki so za tuj dobiček vsak dan svoje življenje in zdravje globoko pod zemljo izpostavljali največjim nevarnostim, da ni nihče poklical ne vojaštva, ne požarne brambe na pomoč, da celo dovelj dobrih sesalk ni nihče preskrbel.

In kdor vidi nezadostna sredstva, s katerimi so začeli rešilno akcijo, in kdor sliši od očitvidcev, da se ni prav nič zgodilo za resno pomoč, ta čuti, da je ljudstvo pravo zadelo s svojim mnenjem: Pozabili, še več, sramotno so izdali delavce, ki so bili v službi družbe »Adria« in ki so svoje življenje žrtvovali za nevredno družbo.

Že enkrat, 1. januarja 1913, je udrla voda v rudnik, ali takrat so se delavci še rešili, ker je bilo le poldrug meter vode. Ali ta opomin je družba pozabila in brezvestno pošiljala delavce še dalje v gotovo smrt.

Sedaj se je rešil le eden, Maks Magajna, ki je bil slučajno v hodniku, ko je udrla voda.

Od oblasti odločno zahtevamo, da uvede najstrožjo preiskavo in da postavi pred sodnike vse one, ki so zanemarjali svojo dolžnost, ki niso poskrbeli za pravočasno pomoč. Zločin, ki so ga zakrivali nad delavci, ne sme ostati brez kazni. Tega ne zahteva le vse delavstvo, temveč tudi vse prebivalstvo nesrečne vasi.

Kaj pripovedujejo delavci.

Šestnajstletni fantič A. Z., ki je bil paznik pri sesalki in ki je dobival po dve kroni na dan, pripoveduje: Na dan nesreče sem delal do dveh popoldne pri mali sesalki. Ko se je moj

ših iztekel, je sesalka prenehala delovati, ker ni bilo več vode. V rudniku so štiri sesalke, od katerih ste dve višji stoječi vsesavali vodo nižjih dveh. Ob dveh, ko je bila menjava ših, sta bili izstreljeni dve mini.

Rudar J. M. je imel zadnji ših v soboto. Delal je že v osmih drugih rudnikih in je dobival tukaj po štiri krone na dan. Pravi, da tako slabega rudnika še ni videl, kakor je britovski. Nobenega izhoda za silo, nevarna lega delovnih prostorov, vse to se mu je zdelo kakor past in vedno je imel težke pomisleke, ko je hodil na delo. V položini se mu je vedno dozdevalo, da izteka voda z velikim pritiskom. Da bi imeli rovi tako slabo lego kakor v tem rudniku, ni še videl nikjer, tudi sistem pretiranega varčevanja ni v taki izmeri kmalu kje.

Tudi vsi drugi delavci, ki so bili zaslišani, so se pritoževali vsled nezadostnih obratnih sredstev. Vsi izjavljajo, da se je ravnatelj Schmidt vedno trudil za izboljšanje rudnika, a vsi njegovi predlogi so bili vsled Pristerjevega odpora bob ob steno.

Vaščan Janko D., star mož, opisuje razmere pri rudniku: bilo je zaposlenih le prav malo dobrih, izkušenih rudarjev; ker so bile mezde tako nizke, so bili tudi dobri rudarji redki. Od 50 delavcev je mnogo mladih z mezdo po 2 K na dan. Odrasli delavci so dobivali po 3 do 4 K na dan, ker je to premalo, so se delavci pogosto menjavali. Rovni mojster Cerkenik je bil nekaj minut pred nesrečo v rovu, ne da bi bil opazil kaj posebnega, čeprav so delavci že nekaj dni prej občutili nenavadno vlago.

Ponesrečeni Visočnik je bil eden najboljših delavcev in izvežban v vseh delih. Zapušča vdovo z dvema otrokoma. Delavec Fuk — njegova žena ima leseno nogo — zapušča ženo in dva otroka v najhujši bedi. Delavec Čevna zapušča ženo in pet otrok in delavec Gerbec, vdovec, zapušča dve siroti itd. Toliko nesrečnih ljudi ima na vesti kapitalistična brezvestnost!

Druga taka strašna nezgoda se je pripetila dne 12. decembra v Moravski Ostravi. Pri šihni izmenjavi se je pretrgala žična vrv (Drahtseil) dvigala ravno v tem trenutku ko se je dvigalo, na katerem se je nahajalo 7 rudarjev, ki so šli na ših, pričelo pomikati navzdol. Vseh 7 rudarjev z dvigalom se je vsulo v jamo 300 metrov globoko. Razume se, da so bili vsi ne le mrtvi, temveč v pravem pomenu besede tako razbiti, da so morali drugi delavci glave in posamezne ude svojih nesrečnih tovarišev skupaj poiskati.

Usoda rudarja je zares kruta!

Iz bratovskih skladnic.

Računski proračun (bilanca) pokojninske (provizijske) blagajne bratovske skladnice v Zagorju ob Savi z dne 30. junija 1913.

Računski proračun pokojninske blagajne bratovske skladnice za rjavi premogovnik v Zagorju ob Savi, ki je kakor znano last Trboveljske premogokopne družbe je sledeči:

Aktiva:

1. Premoženje dne 30. junija 1913.	K 734.168—
2. Vrednost članskih prispevkov:	
a) Po § 36 pravil	K 150.540—
b) Po § 37 pravil	39.468—
c) Po § 79 pravil	128.770—
d) Po dodatku 13 pravil	2.304—
	321.082—
3. Vrednost prispevkov rudniškega podjetja	321.082—
4. Vrednost anuitet	15.577—
5. Primanjkljaj	167.826—
Skupaj	K 1.559.735—

Pasiva:

1. Likvidne pokojnine (provizije):	
a) Invalidov	K 403.665—
b) Vdov	174.514—
c) Sirot	15.735—
	K 593.914—
2. Pokojninske pravice:	
a) Vdove	K 86.245—
b) Sirote	8.625—
	94.870—
3. Aktivni člani in vbodoče:	
I. V smislu § 23 in 24 pravil:	
a) Člani	K 394.810—
b) Vdove	84.507—
c) Sirote	8.451—
	487.768—
II. V smislu § 78 pravil:	
a) Člani	K 264.304—
b) Vdove	98.645—
c) Sirote	9.865—
	372.814—
III. V smislu dodatka 13 pravil:	
a) Člani	K 6.062—
b) Vdove	3.755—
c) Sirote	376—
	10.193—
4. Plačljivi rezervni deleži kratkega zavarovanja	176—
Skupaj	K 1.559.735—

Tehnični proračun po določbah veljavnih pravil z dne 30. junija 1913 za pokojninsko blagajno bratovske skladnice v Zagorju potem takem izkazuje primanjkljaj v znesku 167.826 K. Nastal je ta primanjkljaj tekom zadnjih pet let in sicer od 1. julija 1908 do 30. junija 1913.

Kurzne izgube so znašale:

V letu 1908.	K 3444—
v letu 1910.	K 6153.07
v letu 1911.	K 14.149.75
v letu 1912.	K 38.295.40
v letu 1913.	K 34.860.22
Skupaj	K 96.902.44

V letu 1909. znašal je kurzni dobiček 2675 kron 75 vin. tako, da po odbitku tega dobička od navedene izgube, znaša resnična kurzna izguba zadnjih petih let 94.226 K 69 v. V slučaju, da bi pokojninska blagajna bratovske skladnice ne bila utrpela navedenih kurzni izgub, bi njen primanjkljaj bil znatno manjši, skreč bi se na 73.599 K, ki je nastal vsled slabih denarnih razmer pri tej blagajni in pa vsled slabega zdravstvenega stanja med rudarji, kar je pokojninsko blagajno znatno obtežilo.

Pokrit bo treba primanjkljaj z 12 odstotnim povišanjem sedanjih prispevkov. To povišanje pa bo pokrilo samo le zadnjih 73.599 K. Kurzne izgube so le trenutnega značaja, lahko se pokrijejo zopet, kakor hitro vrednost državnih papirjev zopet poskoči.

Sestava navedene tehnične bilance je pač najlepši dokaz za to, kako slabo zavarovanje naši rudarji v Zagorju imajo. Že pri teh beraških penzijah je bratovska skladnica pasivna. Na podlagi sedanjih pravil ima bratovska skladnica v Zagorju za delavce pet razredov in sicer dobe njeni člani po 3letni dovršeni službi letno 200 K, oziroma mesečno 8 K 66 v in se pokojnina potem zviša z 8., 13., 18. in 23. leti, vsakokrat za 24 kron letno. Najvišja pokojnina po 23. službenih letih potem takem znaša celih borih 296 K 92 v na leto. Žene dobivajo polovico vsakokratne možke pokojnine, sirote pa samo 1 šestinko vsakokratne očetove pokojnine.

Vsakemu človeku mora biti takoj jasno, da te »sijajne« pokojnine zadostujejo komaj za pokrivanje borpnega stanovanja, kje je hrana obleka itd.? Razumljivo je, da so take »pokojnine« z ozirom na sedanje drage življenske razmere krvava ironija, vpokojenim rudarjem, če morejo le količkaj še gibati ne preostaja drugo, kakor da si iščejo nekaj zaslужka, ponajveč gredo po dolgoletnem mučnem delu v premogovniku na mesto v počitek vnovič na delo v kak kamnolom ali pa drugam; »penzioniran« je torej iz enega jarma v drugega in to naj bi bil »pokoj«, katerega si je rudar po dolgoletnem mučnem delu v premogovniku več kot pošteno zaslužil. Izhajati z takimi pokojninami zamorejo le tisti, ki so toli srečni, da jih otroci podpirajo, pri drugih pa o kakem izhajanju sploh niti govora ne more biti.

Uvažuje to povsem nezadostno pokojninsko razmerje je zadnji občni zbor sklenil, naročiti računskemu tehniku, da izdela za primerno zvišanje pokojnin potreben proračun prispevkov. Če Trboveljska premogokopna družba ne bo nasprotovala povišanju prispevkov, se bo provizija lahko vpeljala po letih, v tem smislu, da bi se uvedlo 36 razredov ter bi se pokojnina lahko povišala z 38 leti službe na približno 590 K letno.

Ker pa bo Trboveljska premogokopna družba v tem slučaju, kar se samo po sebi razume, pri eventualno potrebnih zvišanih prispevkih, kar se tiče njih plačevanja sama tudi prizadeta, bo v prvi vrsti leželo na rudarjih samih, če bodo imeli dovolj moči prisiliti družbo, da ugotovi sicer pravični zahtevi delavcev. Brezdvomno je, da delavci pravico do povišanja njihovih pokojnin imajo, ampak pravica je v prvi vrsti odvisna od njihove moči. Rudar. organizacija rudarje že več let poziva, da se združijo do zadnjega moža in če bi danes bili združeni, bi se podjetnik moral njihovi moči udati. Zato pa rudarji v organizacijo, da boste imeli potrebno moč, ker kdor ima moč, ta ima potem tudi pravico.

Laž ima kratke noge.

V predzadnji številki našega lista smo po zaslugi zavrnila zlagani napad v »Miru« na našega sodruga Srebotnika v Lešah. Moralne kľofute so se lažnjivemu »Mirovemu« dopisniku tako prilegle, da je kar cvilil. Odmev tega cviljenja in onemogle jeze čitamo črno na belem v »Miru« z dne 13. decembra 1913. Na mesto pa, da bi to dopisunče skrilo svoj hinavski obraz in delalo pokoro za laži, ki jih v »Miru« vedoma o svojih bližnjih okoli trosi in za krivice, ki jih drugim vedoma dela, je svoje pero vnovič pomočil v golido in je prav po farizejsko napisal nove neresnice. Kar je ta človek v omenjeni številki »baje kot odgovor« »Rudarju« napisal, ni drugega kot prostaško natočevanje, ki ima namen vse grehe, ki so jih njegovi pajdaši napravili na prav zviti način zvaliti na svoje nasprotnike.

Kaj pravi ta klerikalni podrepnik? Očitno našim zaupnikom v Lešah, da klečaplajo pred svojimi predpostavljanimi, da bi postali pazniki! Dopisunčetu se je račun pri

tej trditvi očitno zmešal. Pasja narava, ki jo kakor je vendar v splošnem znano, v tem oziru imajo klerikalni podrepniki, je tako znana, da jo ni treba posebej še dokazovati. Da torej dopisnikovo zmoto popravimo, mu povemo, da je poštenih ljudi nevredno klečapljenje pred uradniki doma pri njegovih backih, ki so drugače tako zabiti, da slišijo rasti travo, kar pa se hinavstva tiče in prilizovanja ter zahrbtnega jezovitizma pa so neprekosljivi mojstri. To naj si »Mirov« dopisnik zapomni, in če sta slučajno nekdanja naša dva člana postala »kfratarja« tedaj naj bo temu slučaju hvaležen, naši sodrugi se zanje ne trgajo in ker sta sedaj itak že bela, ni izključeno, da postaneta svoječasno še črna, kajti potem se bode dopisnikova garda, ki obstoji itak iz samih starih babur, v kikljah in v hlačah in pa iz ene pesti penzionistov vsaj za dva »možakarja« pomnožila.

Toda čujmo, kaj zlagani kljukec pripoveduje še: »Vprašam, kdaj ste vi že storili kaj za slovenskega delavca? Gotovo tudi tedaj, ko ste našo bratsko skladnico po domače zafurali. Naredili ste namreč, da noben delavec ne dobi izplačano, ako gre od rudnika proč, kar je vplačal v bratsko skladnico. Več delavcev je že hotelo iti na boljša mesta, a čemu zastoni vplačevati po več sto kron, da v svoji starosti ne dobi pokojnine! Tedaj ste kimali in spravljali slovenskega delavca le na beraško palico. Pripomniti moram, da se je to zdaj nekoliko zboljšalo; kdor gre proč, dobi en del izplačan.« Ta trditev je tako infamna, da infamnejše biti ne more in čudimo se le, da uredništvo »Mira« nasade na lim takemu »poročevalcu«, ter objavlja iz trte izvite izmišljotine, ki so se rodile v od bujne fantazije razgretih možganij njegovega leškega dopisnika. Kako je stvar v resnici? Da zadevo, kako se je vsa stvar pri bratovski skladnici v Lešah izvršila in kako je takrat bilo, natančno doženemo, smo se obrnili do sodruga Siterja v Trbovljah, ki, od kar naša organizacija v Lešah obstoja, tja zahaja in ki mu je torej vsa zadeva glede tamošnje bratovske skladnice natančno znana. Sodruga Siter nam piše:

»Bratovska skladnica v Prevaljah je bila že takrat pasivna, ko se je tam tovarniški obrat ponehal. Pisiviteta je nastala vsled tega, ker se je takrat takoj mnogo delavcev vpokojilo in veliko število delavcev se je vsako leto polagoma vpokojevalo. Leta 1908. ko še sploh ni bilo nobene prave delavske organizacije, se je napravila matematična bilanca, katere je izkazala veliki pomanjkljaj. Ministrstvo je odredilo, da se mora pomanjkljaj pokriti ali na podlagi zvišanja prispevkov ali pa da se ustavi izplačevanje rezervnih deležev. Leta 1908. je tamošnji ravnatelj Steimbach na občnem zboru bratovske skladnice delavce pregovarjal, naj ne zvišajo za pokritje pomanjkljaja prispevke, temveč ker ima bratovska skladnica močne rezerve naj se torej raje z rezervnim deležem pomanjkljaj pokrije. Delavci, ki so bili večinoma klerikalni in niso bili organizirani ter tudi vedeli niso, kaj pomeni špekulacija klerikalnega ravnatelja, so glasovali za predlog ravnatelja, računši s tem, ker so mislili, da je postopanje klerikalnega ravnatelja pošteno. Ravnatelju je bilo le na tem ležeče, da doseže, da g. grofu Henklu ni treba ničesar za pokritje pomanjkljaja plačati. Šele ko se je pozneje v Lešah organizacija rudarjev ustanovila, je ista podučevala tamošnje člane bratovske skladnice in je šla takoj na delo, da se je konečno doseglo, da bratovska skladnica zopet izplačuje delavcem rezervne deleže.

Smelo trdim, če ne bi bilo v Lešah organizacije, bi tamošnji rudarji še danes ne bi dobili vinarja od vplačanega denarja izplačano. Klerikalci bi uboge delavce v »božjem imenu« pustili na cedilu in jih spravili še v hujšo bedo nego se danes nahajajo. To resnično dejstvo potrdijo in vedo vsi zavedni delavci v Lešah in Prevaljah. Pripomniti bi še hotel, da je l. 1911. revirni urad v Celovcu nakazal, da se morajo tudi prispevki pri bolniški blagajni zvišati. Organizacija je pa bila ista, ki je zabranila, da se prispevki niso zvišali brez, da bi se običajne mezde ne bi se povišale in da rudarji dobijo večjo bolniško podporo. Tudi v tem oziru bi pustili klerikalci uboge bolne delavce na cedilu in bi morali delavci več plačevati brez da bi dobili v najhujši bedi v času bolezni vinar več bolniške podpore. To je resnično dejstvo. Kar pa »Mir« v svojem članku piše, je navadna klerikalna laž, klerikalno obrekovanje in klerikalna hinavščina.

Rudarji iz Leš sami pa nam pišejo:

»Tukajšnji »Mirov« dopisnik se je dne 13. decembra t. l. zopet pošteno zlagal. Sklep, da se ustavi rezervni deleži pri tukajšnji bratovski skladnici, se je storil na nekem občnem zboru leta 1905. Bilo je na dotičnem občnem zboru, ki je sklenil ta neumni korak 35 delavcev, med katerimi se je nahajal tudi »slavno« znani Brvar. Organizacije takrat nismo imeli nobene, pač pa je bilo nekaj delavcev včlanjenih dol (v Prevaljah) v krščansko socialnem ajmohtu. Skupino rudarjev avstrijskih smo

ustanovili še le leta 1908. in že takoj drugo leto, torej leta 1909. smo po nasvetu sodruha Siterja dotične paragrafe zavrgli ter potom dela naše organizacije dosegli, da stari člani, ako iz dela izstopijo od strani bratovske skladnice dobe vsaj 50 odstotkov svojega deleža, mlajši pa 100 odstotkov.

In sedaj vprašamo, ali more v pričo dejstva, da se je pod klerikalnim vplivom, pod klerikalno ero rudarjem v Lešah njih rezervne deleže takorekoč ukradlo in v pričo resnice, da je naša strokovna organizacija ravno tem rudarjem njihove rez. deleže zopet nazaj izvajala, sploh biti kaj bolj šufarskega, kakor vedoma trditi kaj nasprotnega? Tako delajo hajduki, ki so zapravili vso poštenost, nikakor pa ne ljudje, katerim je na napredku slovenskih rudarjev resnično kaj leželo. Uboga resnica — hčerka božja, ni čuda, da je dandanes prišlo že tako daleč, da v javnem življenju nič več ne veljaš. Zahvali se klerikalcem, med katerimi se nahaja tudi leški dopisnik »Mira«, ti so te razcefederali in opljuvali.

O drugih oslarijah, ki jih dopisnik še navaja se skoraj ni vredno meniti. Dostavljamo še, da pri svoji trditvi, da so namreč klerikalni »voditelji« slovenskega ljudstva požeruhi, da jim ni para, in le kot v tolažbo leškemu dopisniku dostavljamo, da so klerikalni voditelji nemškega ljudstva in sploh vseh narodnosti ravno taki požeruhi kakor so slovenski. Če na eni strani za ljudstvo kako malo korist napravijo, ga pa na drugi strani desetkrat zopet oderajo. Kar tudi o kranjskih izvoljenih deželno-zborskih poslancev iz četrte kurije ima prav, da so to pravi, pozabil pa je pristaviti, da so res tapravi, namreč kimavci in klerikalni podrepniki, kakor je sam. Izraženo skrb za »Rudarja« naj si »častivredni« dopisnik prihrani in jo prepušti nam, sprejme naj le zagotovilo, da je naš list precej boljše fundiran kakor pa so njegovi možgani.

Predbacivanje, da so nekateri rudarji volili Metnica, namestu Grafenauerja nas ne boli prav nič, posebno še, ker sta oba dve veliki nuli, obema so delavski interesi deveta briga.

Radi verjamemo, da klerikalce lepi razvoj naše organizacije silno peče, toda hočeš nočeš se bodo morali s tem dejstvom sprijazniti. Če bi hoteli črni gospodje delati štafažo, tedaj seveda bi bilo vse v redu, ampak kam bi potem prišli, pa je drugo vprašanje. Naši tovariši pa dobro vedo, da se smejo zanašati edinole na svojo organizirano moč, ako hočejo kaj veljati.

Zlagano bevskanje kakega klerikalnega podrepnika jim ne škoduje prav nič, nasprotno, dokazuje le, da je klerikalizmu vsako sredstvo dobro došlo, tudi najpodlejša laž, samo če mu pospešuje njegov namen, namreč pomaga ljudstvo podjarmiti in spravljati v srednjeveško temo, da bi ga tem lažje odirali ter dosegel neomejeno nadvlado in ker tega ne bo nikdar več, bo vsak klerikalec tudi nadalje še hinavsko zavijal oči in metal strup na vse, kar mu noče biti podložno. Skratka ostal bo to, kar je namreč klerikalec, tako kakor bo vsak cigan tudi nadalje še ostal cigan.

Delavsko združništvo.

Konsumno in hranilno društvo »Sloga« v Celovcu, ki ima poleg drugih, tudi zelo dobro uspevajočo prodajalno v rudarskem kraju Črnom, je ravnokar zaključilo svoje poslovno leto. V poročilu med drugim načelstvo pravi:

Navzlic gospodarski krizi, ki je v pretečenem združnem letu razsajala in navzlic brezposelnosti, katera je bila posledica te krize ter navzlic občutnemu nazadovanju prometa, katerega smo zaznamovali v zimskih mesecih, se je naše društvo lepo razvijalo tako, da na tem prostoru lahko konstatiramo veselo dejstvo, da smo v tem letu napravili zopet velik korak naprej.

Število članstva je napram prejšnjemu letu poskočilo za 338 in znaša sedaj 2150 oseb.

Z ozirom na željo in potrebo prizadetih delavcev smo tekom pretečenega leta otvorili novo prodajalno tudi v Črnom. Število prodajal se je torej tekom poslovnega leta za ono v Črnom pomnožilo tako, da jih je društvo ob zaključku poslovnega leta imelo 7. Konsumna prodajalna v Črnom začetkom ni izpolnila na njo stavljenih nad, vendar pa je njen razvoj tako lep, da se je nadejati najboljšega, posebno še, ker njen promet stalno narašča.

V celoti je promet v pretečenem letu poskočil za 127.830 kron 6 vinarjev tako, da naše društvo sedaj že najbrže stoji v tem oziru na prvem mestu vseh organizacij konsumentov na Koroškem sploh.

Vse naše člane iz tega mesta nujno prosimo, naj, zavedajoč se svojih lastnih interesov, vse svoje potrebščine kupujejo izključno le v prodajalnah društva, kajti le resnični člani, ne morda le člani na papirju, zagotavljajo nadaljnji napredek in razvoj društva.

Društveni deleži so napram prejšnjemu letu narasli za 4757 kron 44 vin. in znašajo sedaj 33.179 kron 66 vin. Društveni, oziroma združni deleži se vplačujejo lahko v obrokih po 50 vin.

Hranilne vloge so se v poročilni dobi znatno povečale in smo v mesecih najhujše krize lahko konstatirali veselo dejstvo, da so, v nasprotju z drugimi hranilnimi zavodi, vložniki našemu društvu ohranili največje zaupanje. Razen nekaj brezpomembnih slučajev nihče ni svojih hranilnih vlog dvignil. Stanje hranilnih vlog je od 49.870 K 19 vin. naraslo na 85.424 kron 12 vin. Glede hranilnih vlog ponavljamo vsakoletno prošnjo na naše člane tudi letos, naj svoje prihranke vlagajo izključno le v naše društvo. Naši funkcionarji in nastavljeni so strogo zavezani o visokosti zneskov vloženega denarja varovati najstrožjo tajnost. Treba je, da združnikom preide prepričanje v kri in meso, da mora vsak prihranjeni vinar biti na razpolago le lastnemu podjetju, nikakor pa ne na razpolago nasprotnikom. Za popolno varnost vloženih prihrankov neomejeno jamčimo. Povračila hranilnih vlog se izplačujejo v vsaki višini in brez poprejšnje odpovedi.

Gospodarski čisti prebitok za pretečeno leto znaša 14.585 kron 15 vin. tako, da nam je navzlic občutni gospodarski krizi tudi letos omogočeno izplačati našim članom od čistega prebitka za vsako zakupljeno krono po tri odstotke povračila.

Glede splošnega gospodarstva še omenjamo, da se je dne 6. in 8. marca 1913 vršila revizija društva, katero je izvedel revizor centralne zveze avstrijskih konsumnih društev Franc Hesky iz Gradca. Med drugim poročilo o izvedeni reviziji pravi, da naša mlada združna v zadnjih letih zaznamuje nenavadno velik razvoj ter da je gospodarstvo bilo brez vsake napake. H koncu pa dotično poročilo še pravi: Vsa postavna določila in določila društvenih pravil izvršuje načelstvo kakor tudi nadzorstvo kar najvestneje; in je v največji meri za dosedaj dosežene uspehe zahvaliti njihovemu živahnemu ter previdnemu delovanju. In če se načelstvu in nadzorstvu še posreči vzbuditi povsod pri članih zanimanje za društvo, bo, ako se bo to zanimanje zadostno podkrepilo, ta združna kmalu zdrav in mogočen steber, ki bo v našem splošnem združnem pokretu zavzemal zelo odlično mesto. Na članih je sedaj leželo, da v prvi vrsti potom združne zvestobe in pa potom pridobivanja novih članov pomagajo upravi, in njeno stremljenje v vsakem oziru podpirajo. Ako bodo člani to svojo nalogo vršili, tedaj lepi uspehi, podobni onim v zadnjem času, tudi v bodoče združni ne bodo izostali.

Capinski proletariat.

(Karl Kautsky.)

Naj so bili včasih hlapi in lakaji, kakor tudi posli in vojaki, najemniki še tako mnogoštevilni, vendar navadno niso mogli dobiti vsi neposedujoči posla. Tisti neposedujoči, ki niso bili sposobni za delo — otroci, starčki, bolniki, pohabljeni — se že od vsega početka niso mogli preživljati v enem teh poklicov. Kakor smo videli, pa se je tem pridružila od začetkov novejšega časa tolika množica dela iščočih — zlasti kmetov, ki so bili pregnani s svojih posestev ali pa so pobegnili pred nasilnostmi — da je prišlo mnogo za delo sposobnih ljudi v enak položaj, kakor za delo nesposobni. Njim ni preostajalo nič drugega kakor beračiti, krasti ali pa se prostituirati. Stali so pred izbero, ali umro lakote ali pa delajo nasproti vsem pojmom sramežljivosti, časti in dostojanstva. Preživeti so se mogli samo s tem, da so skrbi za najbližje osebne potrebščine ne prenehoma dajali prednost pred skrbjo za svoj dober glas. Jasno je, da je moralo vplivati tako stanje nad vse demoralizirajoče in pohujšujoče.

Ta korupcija se je povečevala in se še povečava s tem, da so brezposelni reveži za družbo povsem nepotrebni, da jih ta ne potrebuje, pač pa bi se z njih odpravo oprostila nezaželenega bremena. Poginiti pa mora vsak razred, ki je nepotreben, ki nima izvrševati v družbi nikakih nujnih funkcij; to velja o najnižjih prav tako kakor o najvišjih.

In berači niti ne morejo biti ponosni na samoprevaro, da bi bili potrebni, zakaj nikakih spominov nimajo na dobo, v kateri bi bili morda njih razred izkazal družbi uslugo; ne morejo trkati na svojo moč, pa vsiljevati družbi svoje parasitarstvo.

Samo trpe jih: zategadelj je ponižnost prva dolžnost berača in velja za največjo krepost reveža. Enako strežajem se tudi ta plast proletarcev plazi pred nogami mogotcev; proti sedanjemu družabnemu redu ne tvori nikake opozicije. Nasprotno. Odkazani so na drobne,

ki padajo z mize bogatinov: kako bi torej mogli želeči, da bogataš izgine! Njih samih ne izkoriščajo; toda čim višja je stopnja izkoriščanja delavca, čim večji je dohodek bogatina, tem darežljivejši utegne biti, tem več lahko pričakujejo od njega berači. Od izkoriščanja dobe delež, kakor strežaji, čemu bi se borili proti njemu? V začetkih reformacije na Nemškem, ko so katoliško cerkev vsi razredi skrajno sovražili, ker jih je izkoriščala, so bili proletarci tisti, ki so ji stali zvesto na strani, zakaj dajala jim je bogatejšo miloščino kakor skopuški meščani in oplenjeni kmetje.

Ta plast proletariata — capinski proletariat — se še nikdar ni postavila iz lastnega nagona izkoriščanju po robu. Seveda tudi ni branik izkoriščanja, kakor je bil vojni izrodek lakajstva. Strahopeten in brez nazorov, nemudoma zapusti tiste, katerih miloščino uživa, brž ko izgube bogastvo in moč. Nikdar ni stal v sprednjih bojih revolucionarnega gibanja, pač pa je bil pri vseh nemirih takoj pripravljen, da ribari v kalnem. Časi je celo pomagal zadati zadnji udarec padajočemu gospodujočemu razredu. Navadno se je zadovoljil v revoluciji s tem, da je izkoristil in kompromitiral, a jo ob prvi priliki zopet izdal.

Kapitalistično proizvajanje je močno pomnožilo capinski proletariat; dovaja mu neprenehoma novih rekrutov; zlasti v velikih mestih tvori znaten del prebivalstva.

Po značaju in nazoru mu je zelo blizu tisti del malih kmetov in malih meščanov, ki je skrajno propadel, ki obupava nad lastno močjo in se skuša obdržati nad vodo z miloščinami, ki mu jih morejo dati višji razredi.

Dopisi.

Velenje. Ne moremo si kaj, da ne bi nekoliko pribili postopanje našega gospoda ravnatelja, ki je posebno v zadnjem času nekaka precej čudno. Kakor vse kaže, leži našemu g. ravnatelju plačilna pogodba, ki se jo je bilo sklenilo in ki je z dnem prvega septembra 1913 stopila v veljavo, hudo v želodcu. Na podlagi omenjene pogodbe, katero smo svoj čas objavili tudi v »Rudarju«, je za gotovo število napolnjenih vozičev določena gotovo, minimalna plača. Za šest napolnjenih vozičev na primer znaša najmanjša plača 4 K, pri več vozičih pa se plača sorazmerno stopnjuje. Sedaj pa gospod ravnatelj Waldhauser kar na enkrat hoče, da mora vsak kopač za 4 krone napraviti premoaga za 7 vozičev. Tako postopanje je očitno kršenje dogovorjene in podpisane pogodbe, za to je pač tudi lahko razumljivo, da si delavci tako ravnanje nočejo in ne morejo pustiti dopasti. Ker pa je gospod ravnatelj to svojo neumeštnost in svojevoljno preuredbo hotel uveljaviti že s 7. decembrom, so na željo delavcev člani krajevnega odbora šli k njemu, da mu tozadevno mnenje rudarjev sporoče, da rudarji nobene tozadevne izpremembe ne dopuste. Naravno, da so se na veljavno sklenjeno pogodbo tudi sklicevali. Gospod ravnatelj se je očitno nahajal v škripcih, ko so mu zaupniki sporočili, da je v ti zadevi nemogoče kaj preurediti, se je začel na vse mogoče načine izgovarjati, češ, ako ne pojde po njegovem, pusti raje vse skupaj teči po starem, da pa sicer svoj namen namerava izvesti itak samo le za tri mesece na poskušnjo, da so se rudarji napram gospodu inženirju izjavili, da sedmi vozič ne marajo napolniti, ker zanj dobe le 20 vinarjev, da se opravi sedaj manj dela itd. Ker pa se posredujoči člani krajevnega odbora niso udali, je na posled izjavil, da se bo dva meseca ravnal še po pogodbi, če bo pa videl, da se množina izvršenega dela ne bo povečala, bo svojo namero izvršil, namreč plačeval po 4 K za 7 vozičev, v slučaju pa, da bodo rudarji pridneje delali, bo pustil pri starem! Glede izjave rudarjev je skoraj nemogoče, da bi se kak kopač tako neprevidno izrazil.

Radovedni smo le, kaj bodo k ti čedni nameri gospoda ravnatelja rekli c. kr. rudniški urad v Celju, c. kr. okrajno glavarstvo v Gradcu, kojih zastopniki so v njihovem imenu pri sklepanju dotične pogodbe sodelovali in jo v njihovem imenu tudi sopodpisali. Radovedni smo, če bodo navedene oblastnijske moralizirajoče kľofuto mirno prenesle, ki bi jo dobili s tem, če bi gospod ravnatelj pogodbo, ki je bila sklenjena pod njihovo patronanco enostavno meni nič tebi nič razveljavil oziroma kršil. Da pa se delavci ne bodo preveč zanašali, rudarje v Velenju že danes opozarjamo naj ne zaupajo ne Petru ne Pavlu, kajti ljubezen gospodov ravnateljev ter oblastvne gosposke je zelo dvomljiva še bolj pa minljiva. Doživeli bi v tem pogledu prej kot ne lahko velikansko razočaranje. Edino na kar se smejo brezpogojno zanašati je njihova lastna sila, ki pa more biti združena v močni strokovni organizaciji. Naši tovariši ne le v Velenju, temveč povsod naj si

zapomnijo eno, močne strokovne organizacije je treba, da se to kar je potrebno doseže, močne strokovne organizacije pa je treba tudi potem, da se enkrat pridobljeno obvaruje. Če tega ni, se vse pridobitve izpod rok delavcev zopet razblinijo. Če bodo naši tovariši imeli močno strokovno organizacijo, tedaj si bodo sklenjeno pogodbo znali obvarovati, v nasprotnem slučaju pa je nadaljni obstoj njihove pogodbe zelo problematičen. Če se gospodu Waldhauerju njegov »človekoljubni« namen posreči, tedaj bodo rudarji v prvi vrsti sami krivi.

Črno. Podružnični odbor prosi vse pomožne blagajnike, naj bi do novega leta obracun z glavnim blagajnikom podružnice gotovo uredili.

Trbovlje. Prosimo vse one delavce, ki so dobili za leto 1913 plačilni nalog za osebno dohodarino (dohodninski davek), naj se zglase s plačilnim nalogom v pisarni »Delavskega doma«. — Anton Ule.

Hrastnik. V nedeljo so se vršile volitve v lokalni odbor. Voljeni so bili enoglasno od organizacije predlagani kandidati. Ravno tako tudi na Ojstrem.

Ojstro. Ker se že nismo dolgo oglasili iz našega hribčka, se menda misli, da se nam dobro godi. Kako pa tudi ne. Saj imamo fasunsko knjigo, in žena ima koš, pa prinese živila iz gverkovskega magacina, pa je dobro. Mož hodi na delo in žena po fasungo. Samo nekam ni treba nikomur iti, namerč po calungo. Gospodje dajo delo in živila, počemu še denar? Saj so gospod vendar tako dobri. Tako si je menda misliti rudarje iz Ojstrovega, posebno si tako misli obratni vodja gospod Wendt.

Ta gospod je pravi tiran. Če se kdo pritoži, potem pa hajd v rezerv in po ta slabih krajih. Zadnjič je bil ogenj, a nismo nič videli gospode iz revirnega urada. Sploh so stvari, ki kriče po odpravitvi.

Rudarji so zelo razburjeni. Ako hočejo rudarji, da se take krivice odpravijo, da se plače zboljša, potem v organizacijo. Zabavljati za pečo nič ne pomaga. Wendt dobro ve, da ste neorganizirani. Povsod po svetu se delavstvo organizira, menda ne bomo rudarji v tej dolini reš zadnji. Zatorej rudarji iz Hrastnika in Ojstrega, stopite v naše društvo, v društvo Unije, katero je za nas že toliko storilo.

Dolžnost vsakega rudarja je, da se organizira.

Imamo tudi nekaj priliznjencev, katere bomo z imeni objavili, ako ne nehajo svoje grdo delo.

Hrastnik. V nedeljo dne 28. decembra priredi naš dramatični rudarski odsek v Zagorju v dvorani gosp. Mihelčiča žaloigro. Po vsopredu srečolov in ples. Sodrugi, udeležite se te delavske prireditve.

Hrastnik. Na Silvestrov večer priredi rudarski dramatični odsek veseligo »Damoklejev meč«, srečolov in ob polnoči alegorijo. Po polnoči ples. Sodrugi, agitirajte, da bode udeležba povoljna.

Razne vesti.

Nenavadno sredstvo zoper pijančevanje. Nekateri mestne uprave na Nizozemskem so uvedle zoper pijančevanje nenavadno sredstvo, ki pa dobro učinkuje. Sredstvo je za pijanca blagodejno, ampak precej ostro za prodajalce alkoholnih pijač. Ako zagleda stražnik n cesti moža, ki negotovih korakov kolovrati proti domu, pokliče voz, naloži v voz pijančka in peljeta se v policijski urad. Zdravnik pride in odloči, kdaj da lahko odpošljejo pijanca domov. Domov ne gre peš, temveč zopet ga odpelje izvošček. Prihodnji dan dobi gostilničar, pri katerem se je gost napil, račun za vožnji in zdravnika, ki ga mora nemudoma poravnati. Odkar veljajo te določbe zelo pojenjuje pijančevanje.

10 najvažnejših iznajdb sedanega časa. Neka ameriška revija je letošnje poletje razpisala vprašanje, katere so deseter najvažnejše iznajdbe našega časa in za najboljše odgovore s primerno utemeljitvijo določila zelo visoke nagrade. Došle odgovore je presodila posebna komisija najboljših strokovnjakov in prisodila prvo nagrado Williamu Wymanu iz Washingtona. On je našel teh-le 10 iznajdb v zadnjih 25 letih: 1. Električna peč, iznajdena leta 1889., katere visoka temperatura dosega najznatnejše natur. moči. S pomočjo elek. peči je mogoče

na umeten način proizvajati nekatere drage kamene, glavno pa je, da je ta iznajdba do temelja preosnovala jekleno industrijo. 2. Parna turbina iz leta 1894., ki je prinesla izredne uspehe v porabi pare in potrebuje manj prostora nego prejšnji parni stroji. 3. Avtomobil iz leta 1890., ki je v transportni industriji povzročil velike izpremembe. 4. Kinematograf, ki ga je leta 1893. iznašel Edison. Kinematograf ni samo važen činitelj za izobrazbo ljudskega okusa, marveč postaja ena najznatnejših šolskih naprav, ki bo otroke rešila suhoparnega pouka iz knjig in omogočila živ nazorni nauk. 5. Brezžični brzojav iz leta 1900., plod dolgotrajnih del Italijana Markonija in Francoza Branlyja. Uspehi in pomen te iznajdbe so tako jasni, da jih ni treba še-le utemeljevati. 6. Aeroplan iz leta 1906., ki je izpolnil stoletne sanje človeštva. 7. »Cynuracija« kovin, ki vsebujejo srebro: bila je objavljena leta 1890. in je obogatila svet. 8. Linotypni stroj, ki je tiskarsko umetnost, ki je še izza Gutenbergovih časov temeljila na isti ideji, skozi in skozi izpremenil. 9. Električni transformatorji, ki jih je leta 1888. iznašel Nikola Tesla in ki omogočujejo napeljavo električnih tokov na velike daljave. 10. Električno varenje, katero je iznašel Elihu Thomson; ta tehnična metoda je kovaška umetnost postavila na čisto novo podlago. — Večina drugih tekmovalcev je navedla te-le iznajdbe kot najvažnejše: 1. Brezžični brzojav. 2. Aeroplan. 3. X-žarki. 4. Avtomobil. 5. Kinematograf. 6. Železobet. 7. Fonograf. 8. Električna žarnica. 9. Mlatilna turbina. 10. Električni tramvaj. Največ glasov, t. j. 97 %, je dobil brezžični brzojav; aeroplan in x-žarki 75 %, avtomobil in kinematograf 65 %; glede drugih iznajdb se glasovi močno cepijo.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Sodrugom po vseh krajih! Na nekatera vprašanja odgovarjamo, da se vodstva skupin, vplačevalnic ter sploh vsi tovariši, kadar potrebujejo kake knjige, tiskovine, štamplije itd., lahko obračajo na upravništvo »Rudarja«, ki je v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22. Vse jim bomo radevolje preskrbeli.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Črno. S popisovanjem razmer v Črni, Podpeči in Možicah bomo pod zaglavljem »Naši tovariši na Koroškem« v prihodnji številki nadaljevali ter bomo v to svrhu vse doposlano nam gradivo porabili. Prosimo pa nekoliko potrpljenja, kajti list je majhen, morda bo tudi v tem oziru nastala sčasoma potrebna izprememba.

Črno. Kakor nam je bilo sporočeno, nekateri gospodje sumničijo rudarja Jurij Kristana v Heleni, da nam on pošilja razna poročila. Izjavljamo, da dotičniki v tem oziru delajo Kristanu krivico, kajti od njega ne dobivamo in še nikoli nismo dobili prav nobenega poročila, ter ga osebno niti ne poznamo. Od nepoznanih oseb pa principijelno nobenih poročil ne uporabljamo, če imajo dotičniki kaj poštenja v sebi, tedaj bodo Kristanu prizadete krivice popravili.

Vsem svojim članom v Črni želi
srečno in veselo novo leto
načelstvo konsumnega in hranilnega društva »Sloga« za Koroško.

Veselo novo leto
želi
vsem svojim cenjenim gostom
FRAN VIDMAR,
najemnik gostilne »Za gradom« v Idriji.

Srečno in veselo novo leto
vsem svojim članom kliče
načelstvo rudarskega konsumnega društva
za Hrastnik, Ojstro in Dol.

Vsem svojim cenjenim gostom
in odjemalcem želi
srečno in veselo novo leto
FRANC KRULEC,
gostilničar in sodavičar, Črno.

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v
vseh gostilnah, Rudarja in »Zarja«!

ta je prijatelj naš pravi,
ki nas krepi,
da smo čvrsti in zdravi!

Želodčni liker »FLORIAN« ne slabi in ne omami, ampak daje moč in veselje do dela!

Varujte se

ponaredb,

Pristni »FLORIAN« se dobi edino od Rastlinske destilacije »FLORIAN« v Ljubljani.

Svarilo pred ponaredbami.

I. Jax & sin
Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih strojev

na rodbino in obrt.

Pisalni stroji »Adler«.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Priporočamo našim
gospodinjam

KOLINSKO CIKORIJO!

iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani

Izdajatelj in zalagatelj M. Čohal v Zagorju ob Savi. — Odgovorni urednik Ivan Tokan v Ljubljani. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani